

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm praecepta ad artem concionandi discendam accomodata, sed etiam Ideas & Conceptus practicos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicationis, Patrocinij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Quartus Locus. Per expositionem alicujus Sententiæ in Vario sensu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48347)

modo inveniet, quod 4. Regum cap. 4. Uxor prophetarum iussa fuerit ab Elifæo vasa vacua à vicinis mutuare, in quæ oleum modicum, quod habebat, fundere iussa erat, quod, postquam illa fecit, mirè multiplicatum oleum reperit & vendere iussa est, & Creditoribus debita solvere, unde posset Deus Elifæo, qui idem significat ac *Deus Salvans*, Ecclesia illi mulieri, S. Paulus vasi vacuo, Judæi vicinis, Sacratissimum Nomen Jesu oleo comparari, tum quia non patitur se permisceri aliis humoribus, id est, amore creaturarum, tum quia, ut oleum cibos, id est, opera nostra condit; tum quia lumen fidei & scientiæ nutrit, ut oleum; tum quia confortat ut oleum; sic ergo facilè ostendi posset, quomodo hoc oleum in Sancto Paulo sit multiplicatum, & Ecclesia illud Gentibus per ipsum vendiderit, sicque debito prædicandi Evangelium satisfacerit.

Denique inveniet etiam actorum 9. dictum de eodem Sancto Paulo *vas electionis mihi erit iste, &c.* unde pulcherrimus conceptus offertur, quo ostendat, quomodo dictus Apostolus fuerit vas electionis in vocatione, prædicatione, consummatione juxta illud: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, &c.*

QUARTUS LOCUS.

Per expositionem alicujus Sententiæ in vario Sensu.

Pro quo loco meliùs intelligendo notandum est: Quadruplicem esse Sacræ Scripturæ sensum: Primus est *Historicus*, seu *Litteralis*, quando scilicet, quomodo res aliqua gesta vel dicta sit; planò sermone refertur, ut cum dicitur: *Populus Israel ex Ægypto salvatus tabernaculum Deo fecit.*

Secundus sensus est *Allegoricus*, quando videlicet verbis sive rebus mysticis præsentia Christi & Ecclesiæ Sacramenta significantur: ut, cum Isaias dixit: *Egredietur virga de radice Jesse*; per hæc enim verba significatur Beatissimam Virginem de Stirpe David nascendam esse, & hanc Christum genituram; variis autem modis hic sensus eruitur, nam quandoque

doque à persona sumitur, sic Isaac Christum significat: Quandoque à re, sic aries ab Abrahamo occisus significat carnem Christi passam: quandoque à loco, sic dum Christus prædicaturus in montem ascendit, eminentia loci huius, excellentiam & sapientiam doctrinæ Christi significat: quandoque à numero; sic per illa verba: Apprehendent septem mulieres virum unum, significantur septem dona gratiarum Christi, aut septem Sacramenta ab illo instituta & hominibus collata: quandoque à negotio aut facto, sic interfectio Goliath à Davide facta Diabolum à Christo victum significat: rectè tamen circa has allegorias universim monet Sanctus Saleisus, diligenter attendendum esse, ne violenter nimis eruantur, aut nimis prorogentur, aut minùs decentes, aut honestis auribus parùm consonæ sint; & ubi non est manifestum signum figuræ & figurati, à figuris abstinetur, & similitudinibus acquiescatur: Unde Juniperus, sub qua somno se dederat Elias, non benè dicitur figura Christi, sed potiùs dicendum est, quod sicut Elias sub Junipero dormiebat, ita nobis Christianis sub cruce Christi quieti Sanctissimæ meditationis sit indulgendum.

Tertius Sensus est, *Moralis seu tropologicus*, per quem locutio aliqua ad instructionem Auditorum, & correctionem morum dirigitur, quod duplici modo fieri potest. Primò mysticè, ut, cum ait Salomon, Eccles. 9. *Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat*: quæ verba idem significant in morali sensu, ac si dixisset, omni tempore sint opera tua munda, & charitas de corde tuo non deficiat. Secundò apertè, ut cum Sanctus Joannes 1. c. 2. dicit: *Filioli, non diligamus Verbo aut linguâ, sed opere & veritate.*

Quartus sensus est *Anagogicus*, per quem locutio aliqua dirigitur ad futurum statum in altera vita: Item ad Deum & Angelos, Beatos, Ecclesiam triumphantem, animas damnatas, Diabolos, Purgatorium, Infernum &c. quod iterum apertè & mysticè fieri potest; apertè, cum dicitur, Matth. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*; mysticè, cum dicitur: *Beati, qui lavant stolas suas, ut sit illis passus in ligno vite, & per portas intrent civitatem.* Apoc. 22.

Hoc supposito amplificatur aliqua sententia per hunc locum

cum

cum expanendo eam in vario sensu, cuius exemplum ponitur à Sancto Saesio in illis verbis Genesis 25. *Dua gentes sunt in utero tuo, & duo populi ex utero tuo dividuntur, Populusque, Populum superabit, & maior serviet minori:* ubi litteraliter duo populi, Israelitæ scilicet & Idumæi de Esau & Jacob egressi significantur, ex quibus Israelitæ minores superabant Idumæos maiores natu tempore Regis Davidis, Allegoricè Esau populum Idumæorum, Jacob Paganos, Anagogicè Esau corpus, Jacob animam, tropologicè deniquè Esau amorem proprium, Jacob amorem Dei significat. Quandoque tamen eadem sententia in eodem etiam sensu variè exponi potest; sic verba illa Sancti Luca: *Exiit quidam seminare semen suum,* &c. exponi possunt in Bonum & malum sensum moraliter; in bonum quidem, si dicatur, quod pœnitens exiit de statu & carcere peccandi ad libertatem, & seminare bona opera incipiat juxta illud; *Euntes ibant, & flebant &c.* in malum verò sensum, si dicatur, peccatorem exire, id est, quasi extra se ipsum labi, quando iudicium rationis deserit, & tunc seminare semen suum, id est, iniquitates juxta illud proverbiorum 22. *qui seminat iniquitatem, metet mala,*

QUINTUS LOCUS.

Per Comparationes.

Ex hoc loco sic fit amplificatio. Sumitur nomen adjectivum, quod in sententia reperitur & si est positum in superlativo, adjungitur positivus, & comparativus & vicissim, ut in sequentibus exemplis videre est. Dicit Sanctus Paulus ad Ephesios c. 2. *propter nimiam Charitatem suam, quâ dilexit nos Deus:* hic textus sic potest amplificari per comparationem; Bene dicit propter nimiam Charitatem; quia Dei charitas erga nos erat magna in creatione, fuit major in Gubernatione, maxima in redemptione, nimia in glorificatione. sic quando Joann. cap. 19 dicit, *qui me tradidit maius peccatum habet;* dicere potest, qui hanc sententiam amplificare cupit, si Judas habuit peccatum magnum, quia magnum pretium ex avaritia concupivit, majus utiquè habet, quia Dominum suum tradidit, sed maximum habuit peccatum, quia de misericordia Dei desperavit.

Per-